

NẮNG CHIỀU

Hôm nay là thứ năm, 2/10/2025. Chào thứ năm đầu tháng. Chào tháng 10!

Tháng 10, tháng “chưa cười đã tới”. Nhưng chưa... đâu! Phải mười ngày nữa, mỗi “ngày” ngắn đi vài phút, nhất là đến khuya chủ nhật 26/10, khi mất thêm 1H. Lúc đó mới “chiều chưa đi màn đêm rơi xuống”! Chứ hiện nay, chúng ta vẫn có thể thoải mái, tiếp tục cho nhau những nụ cười tươi, dưới ánh nắng vàng. Vâng, dưới ánh nắng vàng.

Sau mấy ngày đêm gió lạnh, mưa ào, trước khi cửa đóng, then cài, tháng 9 đã chuyển lại tháng 10 những ngày vàng rực nắng. Từ sáng sớm đến chiều hôm, liên tiếp mấy ngày nay.

Thay mặt tháng 10, xin cảm ơn tháng 9!

Buổi sáng, mở tung cửa ra. Đã thấy nắng—đông nhảy múa trên cao những hàng cây đối diện. Buổi chiều, khi trở về nhà, nắng—tây vẫn nhuộm vàng sân. Ngày màu vàng đã biến đời “màu hồng” (la vie en rose). Không cần phải “ngồi đây tóc ngắn”, không nhất thiết phải “áo nàng vàng”, vẫn có khối người về yêu hoa cúc!

Không biết có phải do ảnh hưởng của ánh sáng (ngày, chiều?) hay hướng rọi (đông, tây) hay do... “lòng người” nhưng tôi thấy màu vàng của nắng sáng tươi hơn nắng chiều (?). Có lẽ vì thế nên mới “chiều buồn len lén tâm tư”? – Ủ nhỉ, đâu chỉ có nắng đâu. Chợ sớm, chợ chiều: khác nhau cũng ở khoảng “đồ tươi”!

Một năm có 4 mùa. Một ngày có 3 buổi. Nhưng chỉ có buổi chiều thu, là được giới nghệ sĩ vinh danh nhiều nhất! Nên, mấy hôm nay chiều thu đầy nắng. Lòng cũng đầy áp nắng chiều thu.

Nắng sáng, tuy reo vui hơn, tươi rói hơn, sống động hơn. Nhưng chính “nắng chiều” mới tác động nhiều đến con người. Chẳng thế mà tên tuổi nó đã đi vào âm nhạc, nghệ thuật Việt Nam. Như tên một ca khúc. Như tên một cuốn phim. Như tên một tập sách. Ca khúc “Nắng Chiều” của Lê Trọng Nguyễn đã được đạo diễn Lê Mộng Hoàng (em nhạc sĩ Lê Mộng Nguyên—Trăng Mờ Bên Suối) đưa vào cuốn phim cùng tên, qua tiếng hát Hùng Cường. Như tên một tác phẩm (bị cấm) của cụ Phan Khôi (ngoài Bắc).

Như nhiều người, tôi rất yêu ca khúc Nắng Chiều. Không chỉ vì đó là một ca khúc hay (nhạc/lời) mà nó còn là một ca khúc xứng đáng để khởi đầu cho dòng nhạc Bolero (đầu

thập niên 50s) ở VN. Do cái trữ tình mà không quá buồn... ngủ. Nhưng, không hiểu tại sao, sau 75, nó lại “được” hát theo điệu “cha-cha-cha”?!

Đồng ý là văn chương, nghệ thuật cần phải có “đổi mới”, để vừa tránh sự nhàm chán, vừa làm phong phú thêm bộ môn. Như lục bát: từ Nguyễn Du, sang Huy Cận, qua Cung Trầm Tưởng, đến Du Tử Lê, v.v. Đồng ý “bolero/rumba” và “chachacha” là anh em một nhà. Nhưng:

*“... Khi đến cuối thôn
chân bước không hôn.
Nhớ sao là nhớ,
bóng người ngày xưa...”*

Từ “deux-trois-quatre” sang “deux-trois-quatre-et-un” là nhịp đã đổi, bước phải nhanh hơn. Nói “chân bước không hôn”, “nhớ sao là nhớ” mà cứ vui về chacha, hết “lo(^)ng mắc”, lại đưa tay, thì chơi khó quá, người anh em! Gọi cảm chổ nào? Thương nhớ chổ nào?

Nếu những tiếng hát “ám sát âm nhạc” là có thật, thì những nhạc điệu “thủ tiêu ca khúc” cũng... vậy luôn!

Chả bù với “Chiều Vàng” của Nguyễn văn Khánh yêu-ai-yêu-cả-một-đời:

*(Trên đồi xanh chiều đã xuống dần
Mặt trời lấp ló sau đồi chiều vàng
Riêng mình ta ngồi ngắm quanh trời
lạnh lùng nghe tiếng chim chiều gọi đàn
Buồn xa vắng buồn lòng thăm nhớ tới người
Chiều xưa cũng trên đồi cùng ta
Người đã ước nguyện rằng đời riêng có ta
Lời đó còn đâu?)!*

Đâu ra đó. Buồn ra buồn. Nhớ ra nhớ. Khánh Ly hát ca khúc này rất “tới”. Nhưng tôi vẫn thích nghe tiếng hát Hà Thanh. Không biết tại sao, những nốt nhạc Hà Nội ấy lại làm tôi liên tưởng đến Huế? – Vì cái “nỗi buồn xa vắng” chăng?

*“Nắng chiều không thắm không vàng vọt
Sao đây hoàng hôn trong mắt trong” –(Tống Biệt Hành).*

Mang nắng trời vào trong mắt người. Trịnh công Sơn có nghĩ đến Thâm Tâm khi viết “Nắng thủy tinh”? Những “Màu nắng hay là màu mắt em “. “Và nắng chưa vào trong mắt em” “Chiều đã đi vào vườn mắt em”, v.v. Và cả Ngô Thụy Miên, khi cho “Giọt nắng đi

hoang vào mắt em buồn”, v.v. chỉ là lặp lại một ý thơ của Nguyễn Tuấn Trình (tên thật của Thâm Tâm).

Trong những ca khúc về “nắng chiều”, tôi yêu nhất “Dấu tình sầu”, yêu ngay từ câu mở đầu “chiều còn vương nắng: để gió đi tìm”, do những nốt nhạc: “đô đô rê mí / đô rê si là”. Những cung–bậc–ngô–thụy–miên bao giờ cũng đưa người nghe vào “riêng một góc trời” của anh: một góc trời âm thanh ngọt lịm!

Nắng chiều (thu) xuất hiện trong nhạc, trong thơ, và, trong văn chương. Nhất là trong các tác phẩm của Nhất Linh. Nếu tôi không còn nhớ gì nhiều về nội dung của “Nắng Thu” thì ngược lại, những câu thơ trong “Hai buổi chiều vàng” đã làm tôi vẫn nhớ khá rõ cốt truyện. Bởi vì tôi nghĩ, rất có thể, chính những câu thơ, của người bạn thân Khái Hưng, dịch bài Sonnet d’Arvers của Félix Arvers (Tình Tuyệt Vọng), đã là nguồn cảm hứng để cho văn sĩ viết lên “Hai buổi chiều vàng”. Một chiều vàng của riêng Triết, một chiều vàng của riêng Thoa. Của một Triết yêu thầm kín Thoa, cô bạn láng giềng từ tấm bé. Của một Thoa chỉ xem Triết như một người anh. Nên đã kết duyên cùng Lộc!

*“Hỡi ơi người đó, ta đây.
Sao ta thui thủi đêm ngày chiếc thân!
Dấu ta đi trọn đường trần.
Chuyện riêng dễ dám một lần hé môi!”.*

Cốt truyện không “mới”, câu văn giản dị. Nhưng, mấy chục năm rồi, cậu thiếu niên ngày xưa vẫn còn nhớ. Nhớ. Nhờ mấy câu thơ. Như chính dịch giả là người trong cuộc. Tình đơn phương, theo tôi, bao giờ cũng đẹp và buồn. Như những con đường một chiều. Mà người chạy xe sau không bao giờ bắt kịp người ngồi xe trước! Dù đường không kẹt xe, cũng không đèn xanh, đỏ!

Hôm trước, đi trong nắng chiều, tôi chợt bâng khuâng khi nhớ lại hai... câu “Thu là chiều của năm. Chiều là thu của ngày”. Mỗi một chiều đi. Mỗi độ thu về. Là tóc thêm nhiều sợi bạc. Là đường đời lại thu ngắn thêm. Như tháng 9 vừa qua, giới điện ảnh mất đi hai ngôi sao vĩ đại (tôi dùng đúng nghĩa) mà tôi hằng yêu mến: Robert Redford và Claudia Cardinale. Robert mất hôm 19/9, 4 ngày sau 23/9, là Claudia Cardinale. Robert ra đi ở tuổi 89. Claudia: 87. “Ra đi” ở tuổi này, ta gọi là hưởng thọ. “Thọ” hay không, với tôi, không có gì quan trọng. Là người thì phải “đi”. Tôi là người. Vậy tôi (sẽ) phải “đi”. Cái đáng nói là hay tin tôi “đi”, bao nhiêu người “buồn”, bao nhiêu người thở phào nhẹ nhõm. “Đi”, như cha con Kim Nhật Thành, nước mắt cá sấu đổ dài dài, ngập cả Bình Nhưỡng. Là đi phút cho rồi! “Đi”, như những người “thà làm quỷ nước Nam”. Thì ngàn năm “lưu danh”! Robert Redford và Claudia Cardinale là trường hợp thứ hai.

Claudia Cardinale (Pháp gốc Ý) thì tôi đã “biết” từ lúc nhỏ, thập niên 60s, trong những cuốn phim xem với gia đình. Lớn lên tí, gã thiếu niên đang bẻ tiếng, nhỏ giọng “bây giờ biết... suy tư” trước các “vòng số”(!. Của Ursula Andress, Rachel Welch, Brigitte Bardot,

Claudia Cardinale, v.v. Robert Redford thì khác. Tôi chỉ “biết” anh khi sang đây. Đó là lúc tôi biết ngoài... Alain Delon, còn có Robert Redford, nhìn từ xa thôi (Robert De... loin), là đã thấy “beau” rồi! Đã thế lại còn mắt xanh, tóc vàng, nụ cười duyên dáng, và “đóng” phim nào cũng xuất sắc thu hút người xem, vai chính hay vai phụ!

Khác với nhiều “đồng nghiệp”, cái đáng “yêu” nhất của hai minh tinh gạo cội này là tư cách và thái độ sống của họ!

Claudia Cardinale mất ngày 23 thì hôm sau, 24, là nhạc sĩ Nguyễn Vũ (tên thật Nguyễn tuấn Khanh), ở tuổi 80!

Hè này, không biết tại sao, tôi cứ nghe trong đầu những lời hát của “Một Loài Chim Biển”. Kể chuyện em nghe / anh em nói rằng... Cứ ngỡ tác giả là người lính hải quân Anh Thy. Hóa ra, đó là sáng tác đầu tay của anh Nguyễn Vũ.

Nhạc anh Nguyễn Vũ mà tôi biết, có... 3 bài. Đầu tiên là “Bài Thánh Ca Buồn” (Thái Châu hát/1972), “Bài cuối cho người tình” (Elvis Phương hát), “Huyền thoại một chiều mưa” (Hoàng Oanh hát). Chỉ khi anh mất, tôi mới biết “Một loài chim biển” là của anh! Nhầm lẫn không chỉ ở đó. Mà còn là “Những mùa xuân chinh chiến” (mà tôi cứ nghĩ là của anh Trần thiện Thanh) rồi “Sao rơi trên biển” (lại nghĩ là của Anh Thy), v.v. Không biết anh Nguyễn Vũ có phải gốc Hải Quân không nhưng, hôm nay, đọc danh sách các sáng tác của anh, mới thấy là anh viết khá nhiều về “biên cả”, hơn cả Anh Thy!

Anh Nguyễn Vũ, em rất xấu hổ! Ở trên cao, xin anh nhận, qua nén tâm hương, lời xin lỗi của em!

.....

Nắng chiều thu! Những người ra đi. Và những buổi chiều thu!

“Chiều thu nắng đọng hàng mi biếc” là chiều thu của người “đến thăm em” Đinh Hùng. Chiều thu của tôi bây giờ, là buổi chiều của một người đang chạy/đi bộ trong nắng ấm. Nhưng trong lòng là mơ hồ sương khói vây quanh! Khi nghĩ về cuộc đời. Về cuộc người! Sao mà nhanh thế?! Như câu nói trước khi chết của thủy thủ Holman (Steve McQueen) trong “Pháo thuyền trên sông Dương Tử” (La Canonnière du Yang-Tsé): “Tôi (mới) ở nhà đây mà. Chuyện gì đã xảy ra. Chuyện quái quỷ gì đã xảy ra? (J’étais à la maison. Qu’est-ce qui s’est passé. Que diable s’est-il passé?)”.

“Mới hôm qua, tôi (còn) 20 tuổi” (hier encore j’avais 20 ans / Charles Aznavour). Mà bây giờ, đã bước vào... thu?! Sao mà nhanh thế nhỉ? Mới xuân xanh đó, đã sang thu vàng! Mới rực bình minh đó. Nay đã sắp hoàng hôn! Như một bài thơ ngắn của cụ Phan Khôi.

Cụ Tú Phan Khôi, nhà báo nổi tiếng, một cây “logique”, thời tiền chiến, cột trụ chính trong vụ án đình đám “Nhân Văn Giai Phẩm” cuối thập niên 50s. Những ngày cuối đời, “nằm trong căn gác đìu hiu”, ngán ngấm nỗi “tự do” mà viết bài thơ “Nắng Chiều” (cũng là tên một tác phẩm cụ đưa cho “Hội Nhà Văn” kiểm duyệt nhưng bị Đảng “giữa” toi bời, cấm phát hành!)

*Nắng chiều
Nắng chiều đẹp có đẹp
Tiếc tài gần chạng vạng
Mặc dù gần chạng vạng,
Nắng được thì cứ nắng.* –Phan Khôi (1956)

Tôi không may may tài cán chi hết nên “nắng–chiều–tôi” không có gì để nói. Tuy không sợ “chạng vạng” như cụ Phan nhưng cũng muốn “nắng được thì cứ nắng” lắm.

Có điều không biết là: Lên có nổi không?!!!

BP
2/10/2025

nguồn: internet eMail by **th** chuyển

Đăng ngày Thứ Năm, October 2, 2025
tkd, Khoá 10A-72/SQT/ĐĐ, ĐĐ11/TĐ1ND, QLVNCH